

Zeister Historisch Genootschap

****Nieuwsbrief****

Najaar 2011

In deze Nieuwsbrief:

- **Van de voorzitter**
- **Oranjebibliotheek naar paleis Soestdijk**
- **'Zeist op de kaart': meer dan 2.500 bezoekers**
- **Terugblik Open Monumentendag 2011**
- **Verslag excursie Vliegbasis Soesterberg**
- **'Het Slot in beeld' t/m 25 september 2011**
- **Van de Poll lezing 2011 op 26 september**
- **Filmvoorstelling: 10 oktober 2011**
- **Historisch Café: 31 oktober 2011**
- **Sale bij ZHG: 19 november 2011**
- **Lezing 'Zilver in Zeist': 19 oktober**

Van de voorzitter

Deze Nieuwsbrief ontvangt u aan het begin van ons lustrumjaar. In september 1951 is de van de Poll Stichting opgericht, in 1995 is de naam veranderd in Zeister Historisch Genootschap, maar de doelstelling is ongewijzigd: 'het bevorderen en verbreiden van de kennis omtrent de geschiedenis van Zeist en wat daarmee verband houdt, alsmede het aankweken van belangstelling daarvoor in ruime kring.'

Dat willen we ook komende periode zichtbaar en beleefbaar maken. Voor de korte termijn zijn te noemen: de jaarlijkse van de Poll Lezing, het uitbrengen van een nieuwe Dvd, het historisch café, een lustrumbijeenkomst, een uitgave van *Seijst* met daarin een aanvulling op de vijftigjarige geschiedschrijving van het ZHG, kortom van alles wat (zie ook elders in deze nieuwsbrief).

En wat te denken van de prachtige tentoonstellingen *Zeist op de kaart*, nog te zien tot 23 oktober op het Zusterplein 20 en *Het Slot in beeld*, van 10 – 24 september in het Slot? Op uitgebreide schaal is hierbij een stukje van onze rijke collectie te zien (geweest). Met de tentoonstellingen en allerlei activiteiten als lezingen, hernhuttertjes bakken, archiefonderzoek, rondleidingen bij van Veluw etc. hebben twaalf Zeister erfgoedpartners ook in 2011 Zeist op de kaart gezet. Wanneer u de tentoonstellingen gezien hebt en het aandeel van het ZHG daarin, heeft u ook kunnen constateren dat wij een rijke, gevarieerde collectie hebben en dat deze collectie goed wordt bewaard. We hopen dat in de nabije toekomst veel materiaal van de tentoonstellingen digitaal beschikbaar komt.

Aanvullingen voor onze collectie zijn van harte welkom, van theelepeltje tot waardevolle prenten, van filmfragmenten van Zeist tot oude foto's, etc. Kortom gaat u kleiner wonen of uw zolder opruimen wilt u dan aan het ZHG denken voordat u iets van Zeist wegdoet?

Heeft u vragen, suggesties voor activiteiten van het ZHG, u bent altijd welkom. Op dinsdagmorgen van 10-12 uur en op de eerste zaterdag van de maand van 12-14 uur bent u welkom in het geschiedenishuis, maar iedere dag bent u welkom op onze website WWW.zeist-historie.nl of via: info@zeist-historie.nl of fl.devrijer@worldonline.nl

N.B. Vanaf 1 september 2011 zijn we per maand één keer op zaterdagochtend geopend i.p.v. twee keer. Dit vanwege het teruglopend aantal bezoekers.

Flora de Vrijer

Zeister Historisch Genootschap

Middellaan 6
3701 VH Zeist

Postbus 342
3700 AH Zeist

Telefoon:
(030) 6916388

E-mail:
info@zeist-
historie.nl

Website
www.zeist-historie.nl

*ANBI-beschikking
Nummer 55 537*

**Donateursbijdrage
2011:
minimumbijdrage is
€ 18,00 per jaar,
maar meer mag
natuurlijk ook.**

**U krijgt er veel voor
terug. U heeft uw
accept-giro voor
2011 ontvangen.**

Openingstijden Geschiedenishuis:

**Op dinsdagen van
10-12 uur en elke
1e zaterdag van de
maand van 12.00-
14.00 uur
(niet in juli, augustus
en december)**

Oranjabibliotheek naar Paleis Soestdijk

Recent beleefden we een primeur: het afstoten van een (klein) deel van onze collectie. Het Zeister Historisch Genootschap heeft de 'Oranjabibliotheek' van zo'n 150 boeken namelijk officieel overgedragen aan de Rijksgebouwendienst, RGD, die zich momenteel met een klein team buigt over de toekomst van Soestdijk. Boeken over Zeist én Oranje hebben we gehouden. Deze hebben een plaatsje in onze eigen bibliotheek in het Geschiedenishuis.

Natuurlijk was het een weloverwogen beslissing. Al jaren stonden deze boeken over het koningshuis in ons depot. Deze Oranjabibliotheek is de laatste decennia niet meer aangevuld en werd zelden geraadpleegd; men verwacht zo'n collectie immers niet bij het Zeister Historisch Genootschap. Daarom heeft het bestuur zich gebogen over een nieuwe, betere bestemming. Dat moest zorgvuldig gebeuren. Een van onze voorwaarden was dat de bibliotheek niet mocht versnipperen. Daarom is van verkoop afgezien.

'Oranjemusea' en particuliere verzamelaars, die veel titels al in bezit hadden, vielen af als toekomstig eigenaar. Zij zijn (uiteraard) alleen geïnteresseerd in de ontbrekende boeken in hun collecties. De zoektocht eindigde bij Paleis Soestdijk. Ons voorstel aan de RGD was dat de Oranjabibliotheek beschikbaar moet komen voor toekomstige gebruikers van Soestdijk. Mogelijk staan de boeken daar binnenkort in de bibliotheek. Vooralsnog kunnen de medewerkers van de Rijksgebouwendienst op Soestdijk er gebruik van maken.

Op vrijdag 26 augustus droeg onze voorzitter Flora de Vrijer de Oranjabibliotheek - met een nieuwe catalogus - officieel over aan de heer Alfons Teuwisse van de RGD.

Wij bezitten een diverse collectie: van prenten en kaarten tot munten en penningen, films en archieven tot speelgoed en boeken.

Donateurs werven donateurs

Donateurs zijn erg belangrijk voor ons samen. Samen werken we hard aan het bewaren en in stand houden van het historisch cultureel erfgoed van Zeist. De financiële bijdrage van de donateurs is de grootste bron van inkomsten; daarna een subsidie van de Gemeente Zeist. We hebben veel plannen, maar die kunnen we alleen uitvoeren als daar ook extra inkomsten tegenover staan.

Help ons en werf een donateur. En u weet het: elke nieuwe donateur kan in “Het Geschiedenishuis”, ons centrum aan de Middellaan 6 te Zeist, een gratis historische verrassing uitzoeken.

In onze bibliotheek staan oude en nieuwe boeken over de geschiedenis van Zeist. Dankzij de collectie kunnen we de Zeister historie goed bestuderen. Iedere geïnteresseerde mag dat tijdens de openingsuren komen doen.

'Zeist op de kaart': meer dan 2.500 bezoekers

Op vrijdag 26 augustus konden we vieren dat de tentoonstelling 'Zeist op de kaart' sinds de opening op 28 mei 2.000 bezoekers had getrokken. De 2.000ste bezoeker was de heer Maut Koele, die de tentoonstelling met zijn vrouw kwam bekijken. Het echtpaar Koele ontving een bos bloemen, een zak Hernhuttertjes en een aantal publicaties van het Zeister Historisch Genootschap. Door toedoen van onder meer de Open Monumentendag is inmiddels de 2.500^{ste} bezoeker ook al geteld. We hopen het volgende ronde getal van 3.000 weer als mijlpaal te kunnen vieren. Dat moet dan gebeuren voor 23 oktober a.s., de laatste dag dat de tentoonstelling te zien is. Voor wie hem nog niet heeft gezien: mis uw kans niet.

U kunt iedere dinsdag tot en met zondag terecht tussen 13:00 uur en 17:00 uur, in de expositieruimte van de Broedergemeente aan het Zusterplein 20 te Zeist. Toegang is gratis. Als erfgoedpartner is ook het Zeister Historisch Genootschap sterk bij de tentoonstelling betrokken. Zie www.erfgoedzeist.nl voor alle informatie.

Verslag excursie Vliegbasis Soesterberg

Op zaterdag 27 augustus vond op Soesterberg de excursie plaats die het Zeister Historisch Genootschap met Het Utrechts Landschap organiseerde. De circa 35 deelnemers konden al fietsend kennis maken met de geschiedenis van deze voormalige vliegbasis. Zij werden ontvangen door Chris Bakker van het Utrechts Landschap bij het vertrekpunt: het informatiecentrum Hart van de Heuvelrug in de oude brandweerkazerne op de basis. Na een korte historische inleiding bij de koffie, ging de groep om 11:15 uur op pad.

De vliegbasis begon haar bestaan in 1910 als burgerluchthaven. In november 2008 nam de Koninklijke Luchtmacht afscheid van deze 'bakermat van de Nederlandse Luchtvaart' met een officiële sluitingsceremonie. Door een eeuw van relatieve beslotenheid heeft de natuur zich hier op unieke wijze ontwikkeld. Op 1 januari van dit jaar droeg de provincie Utrecht het natuurbeheer van het in 2008 gesloten Soesterberg officieel over aan Het Utrechts Landschap, met de bedoeling het publiek wandelend of fietsend van de gevarieerde natuur te laten genieten. Met de aankoop van dit gebied door de provincie Utrecht kwam er een eind aan bijna 100 jaar vliegverkeer boven Soesterberg en omgeving. De landingsbanen, kerosineopslagplaatsen, shelters en hangars blijven als militair erfgoed bewaard en als een ode aan de plaats waar het allemaal begon. Kortom, een zeer uitgestrekt terrein, verscholen op de Utrechtse Heuvelrug, met een rijke geschiedenis.

*Heeft u vragen,
opmerkingen en/of
suggesties?*

*Aarzel niet om ze te
melden, via telefoon
of e-mail*

Tel. 030 69 56 311

*e-mail:
info@zeist-
historie.nl*

Op het terrein komen vele planten en dieren voor die op de Utrechtse Heuvelrug uiterst zeldzaam zijn. Het Utrechts Landschap zet voor het beheer van heidevelden, bossen en graslanden een rondtrekkende schaapskudde in. De ontmoeting met één van de schaapherders en een paar honderd schapen in één van de hangars was interessant. Deze kudde trekt van april tot oktober rond over de gehele Utrechtse Heuvelrug. Het ZHG heeft de gelden die zij vroeg voor deze excursie overgemaakt aan Het Utrechts Landschap.

Tentoonstelling 'Het Slot in beeld'

Een aantal Zeister erfgoedpartners heeft in korte tijd een geweldige tentoonstelling samengesteld waarin het Slot centraal staat. Slot Zeist is aan het einde van de 17de eeuw gebouwd. Toen zijn ook uitgestrekte formele tuinen en sterrenbossen aangelegd. Kunstenaars legden door de eeuwen heen de pracht en praal van huis en tuin vast. Hun werken zijn vaak wijd verspreid als gravure of litho. Veel van deze tekeningen en prenten worden in de collecties van een aantal Zeister erfgoedorganisaties bewaard. Dit unieke bezit is gedurende twee weken te zien in Slot Zeist, als aanvulling op de tentoonstelling 'Zeist op de Kaart'. De prenten en tekeningen uit de 17de, 18de, en 19de eeuw getuigen van de ontwikkeling van dit bijzondere huis. Getoond worden de oudste afbeeldingen van Slot Zeist door Cornelis Specht uit 1698/1699 en de bijzondere serie ingekleurde prenten uit circa 1700 van het huis en de tuinen door Daniel Stoopendaal.

Voor het eerst zijn zeventien Zeister tekeningen van de hand van Johannes de Bosch uit het midden van de 18de eeuw samen te zien. Ook andere bekende 18de-eeuwse kunstenaars als Jan de Beijer en Hendrik Spilman zijn met hun werk vertegenwoordigd. In de 19de eeuw hebben M. Mourot en P.J. Lutgers tientallen buitenplaatsen op de Stichtse Lustwarande getekend en gegraveerd, inclusief natuurlijk Slot Zeist. In 1831 is de tuin veranderd in een park in landschapsstijl. Ook het tuinontwerp daarvoor uit 1831, van J.D. Zocher jr., is aanwezig. Ten slotte is er een digitale presentatie met historische foto's. Het Slot in beeld is nog te zien tot en met zondag 25 september 2011, dinsdag tot en met vrijdag van 11.00 tot 17.00 uur, zaterdag en zondag van 13.00 tot 17.00 uur. Toegang € 2,00

De tentoonstelling is gemaakt op verzoek van de Erfgoedpartners Zeist door het Zeister Historisch Genootschap, het Gemeentearchief Zeist, Museumstichting Het Hernhutterhuis, Culturele Vleugel Slot Zeist en Hotel Theater Figi & Slot Zeist. Een financiële bijdrage van de Stichting Museumkwartier Slot Zeist heeft de tentoonstelling mogelijk gemaakt.

Open Monumentendag 2011

Zoals u weet, is het Zeister Historisch Genootschap betrokken bij Open Monumentendag (OMD) dat dit jaar het 25-jarig jubileum voerde. Voorzitter Flora de Vrijer neemt deel in de commissie die de organisatie van die dag voor haar rekening neemt.

Er gaan veel voorbereidingen aan vooraf. Eigenaren motiveren om hun bezit open te stellen, een aansluiting bedenken bij het thema, activiteiten bedenken als muziek- en theatervoorstellingen en de beoogde uitvoerenden engageren. Het informeren van publiek en pers en dan nog ontelbare kleine organisatorische zaken.

Ons themanummer van *Seijst* geeft de historische achtergrondinformatie rond de deelnemende monumenten. *Oud gebouw. Nieuw gebruik* was dit jaar het thema. Zaterdag 10 september waren op zo'n twintig locaties 'herbestemde' panden te bezichtigen die illustreren hoe een nieuwe functie ook een nieuw leven betekent en het behoud voor de toekomst. Daarnaast waren er andere monumenten, tentoonstellingen, schilderwedstrijden, zangkoren, pianomuziek, teveel om op te noemen. Een rondgang langs de commissieleden leert dat de bezoekers legio waren en het enthousiasme groot. Niet in de laatste plaats bij de eigenaren en bewoners die met hun inzet deze dag tot zo'n succes maakten. Toppers in termen van bezoek waren Blikkenburg, de watertoren en Kosmos. De gastvrijheid op Blikkenburg stond tevens garant voor een 'grande finale' die de OMD in Zeist niet eerder had meegemaakt. Met dank aan het prachtige weer en het Koninklijk Zeister Harmonie Muziekgezelschap.

Een alerte lezer wees ons erop dat in het uiterst lezenswaardig artikel over de monumenten van Open Monumentendag in *Seijst*, van mevrouw Ria Efdée, ten onrechte jhr. mr. van Wanderen figureert als eigenaar van Bloemenheuvel. Een (ge)val van verdichting; deze jonkheer leefde, en wel op Bloemenheuvel, maar slechts in de fantasie van schrijver Johan de Meester. In zijn roman *De zonde in het deftige dorp* schetst de schrijver overigens geen vrolijk beeld van de locatie, als hij het heeft over 'het naargeestige Bloemenheuvel'.

Architect Thomas Rau houdt Van de Poll lezing 2011: 'Wonen in de toekomst'

De bekende architect Thomas Rau is bereid gevonden om in ons 60e jubileumjaar de v.d. Polllezing te houden. Hij staat te boek als de meest duurzame architect van Nederland.

De lezing zal plaatsvinden op maandag 26 september om 20:00 uur in de kantine van het Openbaar Zeister Lyceum.

Volgens Rau ligt in de definitie van duurzaamheid de focus te veel op de vermeende energieschaarste, waarmee duurzaamheid een beperkt containerbegrip is geworden. We hebben namelijk eerder een grondstoffenprobleem. In de toekomst bezitten we geen huizen meer, aldus Rau. Huizen worden 'grondstofbanken'. Producenten slaan hun grondstoffen tijdelijk op in een woning. Na verloop van tijd halen zij dat depot weer leeg. De bewoner koopt dus geen huis meer, maar hij koopt bijvoorbeeld woondagen of woonjaren. We moeten dus zo gaan bouwen, dat we alle bouwmaterialen één voor één kunnen herwinnen.

Rau denkt dat we daardoor ook veel comfortabeler en gezonder zullen wonen dan nu, omdat we beter tegemoet kunnen komen aan de individuele behoeften van bewoners. Rau geeft zijn visie op toekomstige ontwikkelingen en laat voorbeelden van zijn eigen werk zien. De toegang is gratis. Belangstellenden zijn van harte welkom vanaf 19.45 uur voor een kopje thee/koffie. Aanmelden is niet nodig. Het Openbaar Zeister Lyceum bevindt zich op het landgoed Schoonoord. De ingang is aan de Blikkenburgerlaan 2, met de auto te bereiken via Slot Zeist en de Zinzendorflaan.

Zilverfilm in de maak: vertoning op 10 oktober 2011

De Audiovisuele commissie van het ZHG is al vele maanden druk bezig met een bijzondere productie: de film over de opkomst en ondergang van de Zeister zilverindustrie. De laatste opnamen - voor onder meer de veertien interviews met ooggetuigen - van dit jubileumproject werden enkele weken terug gemaakt. Naast het schrijven van een script en het verzamelen van historisch beeldmateriaal is de montage van de film een enorme klus. Hulp wordt van alle kanten geboden. Het belooft een prachtig document te worden over een van de belangrijkste ontwikkelingen in het bestaan van Zeist. De vertoning staat geagendeerd voor maandag 10 oktober 2011, in theater Figi. Er zullen twee voorstellingen zijn, om 19:30 uur en om 21:00 uur.

Historisch Café in Figi op 31 oktober 2011 om 17:00 uur

Sale in het Geschiedenishuis op 19 november 2011

In het Geschiedenishuis aan de Middellaan 6 kunt u op 19 november aanstaande tussen 12:00 uur tot 15:00 uur weer neuzen tussen de prettig geprijsde historische publicaties van het Genootschap: boeken, bladen, brochures, dvd's, historische ansichtkaarten. Hier zijn aardige cadeaus te vinden voor iedereen die ook maar een beetje geïnteresseerd is in de boeiende geschiedenis van Zeist.

'Zilver in Zeist': lezing op 19 oktober 2011

Annelies Krekel-Aalberse, zilverdeskundige, houdt op 19 oktober om 14:00 uur haar lezing over de zilverindustrie in Zeist. Zilver zette Zeist echt op de kaart vanaf het begin van de 20ste eeuw; een boeiend verhaal dat een Zeistenaar moet kennen. In de bibliotheek van Zeist, Markt 1. Toegang: € 3,50. Aanmelding uiterlijk een week van tevoren via info@erfgoedzeist.nl Zie www.erfgoedzeist.nl voor meer informatie.

**Overzicht verkrijgbare publicaties
September 2011**

Verkoopprijs
Algemeen Donateurs

• Bronnen voor de geschiedenis van Zeist (diverse auteurs)		
deel I, aflev. I (838-1339) (1957)	5,00	4,-
deel I, aflev. III (1400-1450)	5,00	4,-
deel I, aflev. IV (1451-1500)	5,00	4,-
deel I, aflev. V (1501-1528)	5,00	4,-
deel II, aflev. I (1529-1552) (1964)	5,00	4,-
deel II, aflev. II (1552-1600) (1967)	5,00	4,-
deel III, aflev. I en II (1601-1650) (1996)	5,00	4,-
• De geschiedenis van de Zeister Dorpsstraat (J.Ph. de Monté verLoren, 1953)	2,50	2,-
• De buurtschap Austerlitz in het licht der historie (W. Grapendaal, 1954)	2,00	2,-
• Willem Adriaan van Nassau, de stichter van het Slot (A.W. van de Bunt, 1955)	2,50	2,-
• Cornelis Schellinger, de burgervrijheer (A.W. van de Bunt, 1956)	2,50	2,-
• Heerlijke rechten in het algemeen en de heerlijkheid Zeist in het bijzonder (W. van Iterson, 1958)	2,50	2,-
• Hoe heeft Zeist zijn vroegere dorpsgronden verloren? (W. van Iterson, 1960)	2,50	2,-
• De Nederlandse inslag in de Evangelische Broedergemeente te Zeist gedurende de 18 ^e eeuw (J. Meerdink, 1977)	2,50	2,-
• Bevrijdingsnummer Seyst (L. Visser, 1983)	2,50	2,-
• Zeist 1811-1815 - Inlijving en bevrijding (J. Meerdink, 1985)	5,00	4,-
• De Openbare bibliotheek (diverse auteurs, 1986)	5,00	4,-
• De Zeister wandschilderingen van Charles Eyck (R.P.M. Rhoen, 1991)	2,50	2,-
• Markante Zeistenaren (diverse auteurs, 1991)	5,00	4,-
• Van Heidenoord tot Hoeksteen (R. Loenen, 1993)	5,00	4,-
• 150 Jaar Katholiek Zeist (diverse auteurs, 1993)	5,00	4,-
• De gemeenteraad van Zeist 1851-1976 (V.A.M. v/d Burg, R. Rhoen, 1994)	5,00	4,-
• Inventaris familiearchief Van de Poll Het Zeister gedeelte 1765-1970 (B.R. de Melker, 1998)	5,00	4,-
• Zij zochten Adullam in Zeist (R.P.M. Rhoen, 2001)	5,00	4,-
• Zeister Sportverenigingen en Sporters (diverse auteurs, 2001)	5,00	4,-
• Nieuw Zeist 1988-2003, Aanvulling op de straatnamen van Zeist, uitgave 1988 (L. Visser, 2004)	5,00	4,-

(Zie ook ommezijde)

Overzicht verkrijgbare publicaties September 2011

	Verkoopprijs	
	Algemeen	Donateurs
• Prof. mr dr J.Ph. de Monté ver Loren (1901-1974) (JanHein Heimeel, 2004)	5,00	4,-
• Waar Zeist zijn doden begraaf I (R.P.M. Rhoen, e.a., 2006)	5,00	4,-
• Waar Zeist zijn doden begraaf, II (R.P.M. Rhoen, e.a., 2006)	5,00	4,-
• De 22 Zeister prenten van Daniel Stoopendaal (JanHein Heimeel, 2011)	15,00	12,-
• 'Seijst', kwartaalbulletin, losse nummers (niet alle nummers zijn meer beschikbaar)	2,50	2,-
• Verjaardagskalender met foto's uit collectie Kraal (1999)	5,00	4,-
• Prentbriefkaarten per stuk (8 foto's uit collectie Kraal) (1999) per set	0,50 2,50	0,40 2,-
• Fietsroute door Zeist en omgeving (beperkte voorraad) (2001)	2,50	2,-
• DVD 'Goede Buren', 250 jaar Evangelische Broedergemeente in Zeist (1997)	15,00	12,- *
• DVD 'Austerlitz 1967' (1998)	15,00	12,-
• DVD 'Austerlitz en zijn dorps huis' (1998)	15,00	12,-
• DVD 'Familie in bloemen' (1998)	15,00	12,-
• DVD 'De kleine wandelaar', 1959 (1998)	15,00	12,- *
• DVD 'De renaissance van de Stichtse Lustwarande' (1999)	15,00	12,- *
• DVD 'Amito 5', 1952 (2000)	15,00	12,-
• DVD 'Zeist in Beweging' (2001)	15,00	12,- *
• DVD 'Zo leeft en werkt Zeist', 1950 (2001)	15,00	12,-
• DVD '60 jaar bevrijd, Zeist en de tweede wereldoorlog' (2005)	15,00	12,- *
• DVD 'Van werken naar wonen, de historie van het boulevardterrein' (2005)	15,00	12,- *
• DVD 'Zeist in de jaren 50' (2006)	15,00	12,- *
• DVD 'Anton Wisman, Zeister amateurfilmer 1916-1999' (2010)	15,00	12,-

* Van de met een * gemerkte DVD's zijn ook nog videobanden te koop voor 5 euro.

Postadres: Postbus 342, 3700 AH
Mailadres: info@zeist-historie.nl

Winkeladres: Het Geschiedenishuis
Middellaan 6, 3701 VB, Zeist